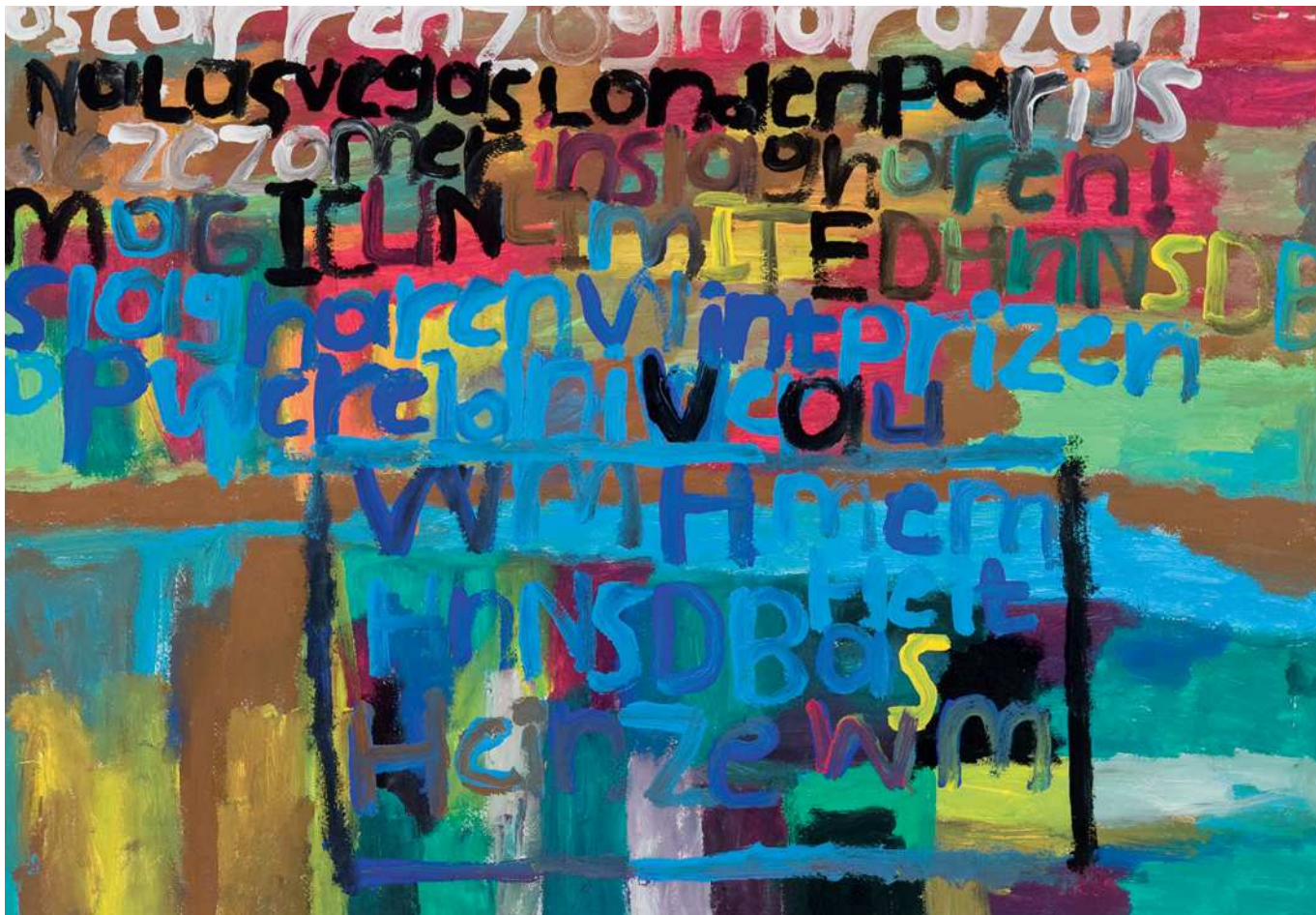

Hoe het stellen van vragen leidt tot een gedicht

Vragen maakt vrij

Een journalist vroeg Albert Einstein ooit hoe het mogelijk was dat hij zo ongelooflijk geleerd was geworden. Einstein antwoordde dat hij dat vooral aan zijn moeder te danken had. Wanneer hij thuis kwam van school vroeg zijn moeder hem altijd: 'En Albert, heb je nog een goede vraag gesteld?'

Het stellen van vragen levert vaak meer op dan het geven van antwoorden. En dat gaat niet alleen over vragen die leiden tot kennis en geleerdheid, maar ook over vragen die leiden tot toenadering. Maar het stellen van vragen lijkt gemakkelijker dan het is.

Heinze van Dijken, *Oscarrenzogmarazan*,
gouache/aquarel op papier, 50 x 70 cm

In de training *Het Gedichtenlaboratorium in gebruik*, die Special Arts aanbiedt binnen het project *Het Andere Gedicht*, wordt onder andere aandacht besteed aan hoe je een leerling of cliënt in de zogenaamde 'vertelstroom' kunt krijgen. De vertelstroom kun je horen en zien. Degene met wie je in gesprek bent, gaat dan namelijk écht vertellen. Er zijn even geen vragen meer nodig; hij of

zij hoeft even niet na te denken, dat wat verteld moet worden, dient zich als het ware aan. In een tweegesprek duurt het soms even voordat iemand in die stroom komt; de juiste vragen zijn nodig om – bijvoorbeeld – uit het gevoel te komen dat er een bepaald antwoord verwacht wordt.

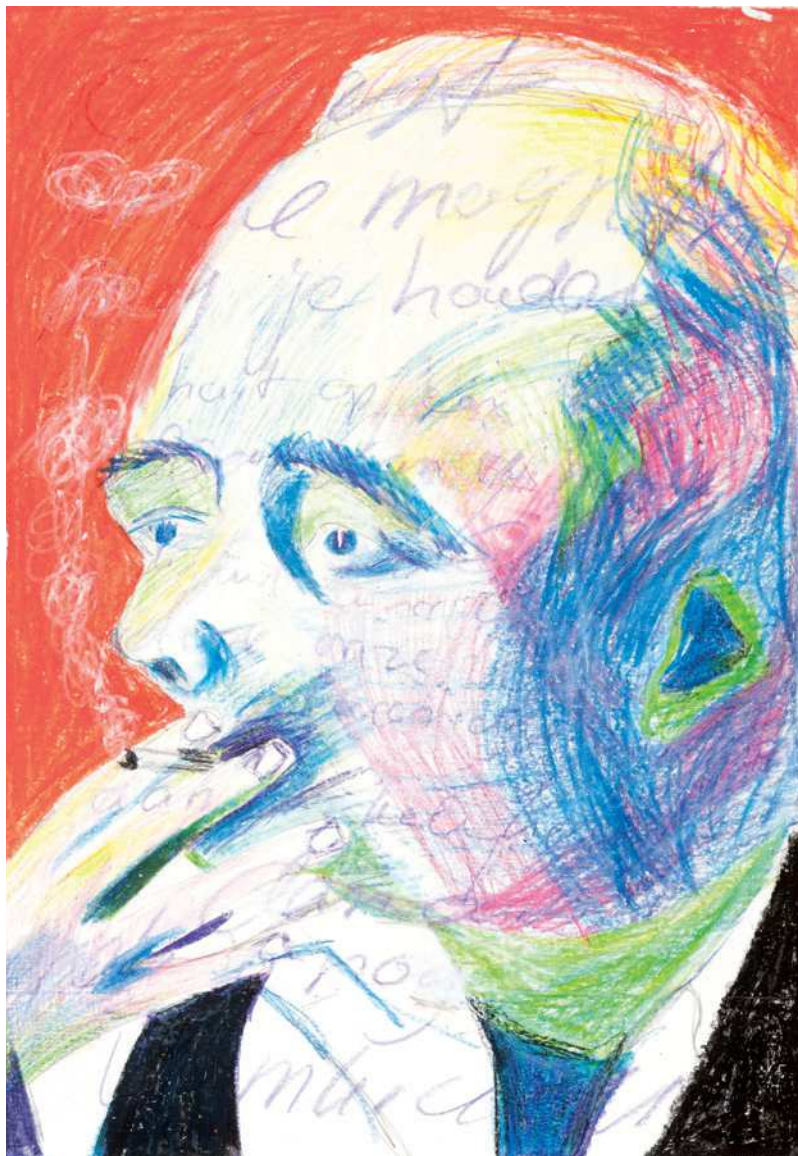
Vragen stellen vormt de basis van de werkwijze Taalvorming; een manier van taalstimulatie die beoogt mensen mondiger, taalvaardiger en daarmee tot een krachtiger onderdeel van de samenleving te maken. Alles bevragen zorgt dat niets vanzelfsprekend is en dat je dus altijd moet luisteren, denken en heroverwegen. Het maakt ook duidelijk dat er niet per defini-

tie één antwoord is. Vragen stellen dwingt je open te staan voor andere mensen, andere mogelijkheden en andere waarheden.

Juist bij het maken van gedichten met mensen met een verstandelijke beperking speelt het stellen van vragen een essentiële rol. Door vragen te stellen en door te vragen op het eerste antwoord, toon je aandacht. Wanneer je niet zomaar genoeg neemt met het eerste, het meest voor de hand liggende of het sociaal wenselijke antwoord, zend je de boodschap uit dat de spreker gehoord wordt en dat je hem serieus neemt. Je wordt dan ook altijd beloond voor het (blijven) stellen van vragen: het levert antwoorden op die je misschien niet verwacht had; authenticiteit dus en originaliteit. Poëzie.

Maar waaraan voldoet een goede vraag? Vaak is het verleidelijk om in je vraag alvast je eigen antwoord op te nemen. Je wilt je deelnemer(s) immers zo goed mogelijk helpen. Dus je was ontroert door je zontje dat een schelp van de grond pakte? De ander hoeft alleen nog maar te bevestigen of te ontkennen. Maar help je je deelnemer(s) werkelijk door vast voor ze in te vullen?

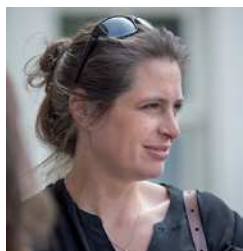
Even wilde ik hier stellen dat het áltijd beter is om open vragen te stellen en dat je in álle gevallen moet doorvragen, specifiek moet vragen. Bijna dus viel ik daarmee zelf in de valkuil die ik net schetste: ik wil jullie graag helpen. Maar help ik jullie werkelijk door vast het antwoord te geven en jullie regels als waarheden op te leggen? Nee. Soms is het nodig om vast een antwoord te suggereren, zodat de ander kan reageren. Maar vaak niet. Vaak levert het net iets meer eigenheid op wanneer je de vraag echt vrij van antwoorden stelt en de stilte laat vallen. In de stilte gebeurt het namelijk, daar werken de hersenen, daar ontluikt de taal. Jij bent de enige die weet wat op dat moment met die persoon het beste is. De enige waarheid is te vinden in dat éne moment tussen jou en de dichter. Denk zélf na. Voel zélf aan. Probeer zélf uit.

Dat gezegd hebbende durf ik wel te stellen dat er maar twee regels zijn voor het stellen van Goede Vragen:

1. werkelijk geïnteresseerd zijn en
2. werkelijk luisteren naar het antwoord

Inge Raadschelders
Blindschelders & Raadsman

*Uit: *Einstein en de kunst van het Zeilen*,
Anne de Graaf en Klaas Kunst, SWP 2009.

Djoa van Oostenrijk, *Einstein revisited*,
gemengde techniek op papier, 73 x 53 cm

Foto: Photowork

Op het online Gedichtenlaboratorium kun je zelf in 10 stappen een gedicht maken en onderzoeken waarom je dat op die manier met een leerling of cliënt zou doen.

Voor meer informatie over
Het Andere Gedicht 2017,
mail naar: poezie@specialarts.nl

Deze tekst is gebaseerd op de column
Vraag vaak, in 2014 gepubliceerd op
het kennisplatform van Special Arts.